

LAGAR, MÅL, PLANER OCH STYRDOKUMENT

REMISSVERSION

Lagar och regler

De viktigaste lagarna och reglerna som har styrt avfallsplanens inriktning sammanfattas här.

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) anger vad en kommunal avfallsplan ska innehålla. Föreskrifterna reglerar vad en kommunal avfallsplan ska innehålla och vilka uppgifter som lämnas till länsstyrelsen.

I planen ska mål, åtgärder och styrmedel för att förebygga och hantera avfall samt nedskräpning beskrivas. Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. De ska syfta till att avfallet hanteras enligt avfallshierarkin

Avfallsplanen ska även innehålla en beskrivning av nulägesförhållande som påverkar avfallens mängd och sammansättning likväl som en bedömning av avfallsflödenas framtida utveckling för att bättre koppla ihop fysisk planering med avfallsplanering.

Föreskrifterna reglerar även samråd, miljöbedömning och innehållet i länsstyrelsens sammanställning till Naturvårdsverket

Avfallshierarkin

Avfallshierarkin, även kallad avfallstrappan, har en central roll inom avfallsområdet. Avfallstrappan återfinns i EU:s avfallsdirektiv och i miljöbalken. Den är en prioriteringsordning för hur EU:s medlemsstater ska arbeta med avfallsområdet. Enligt avfallshierarkin ska avfall alltid först och främst förebyggas. För avfall som ändå uppstår ska den som behandlar avfall eller är ansvarig för att avfall blir behandlat i första hand se till att det förbereds för återanvändning, i andra hand materialåtervinns, i tredje hand återvinns på annat sätt och i sista hand bortskaffas. I svensk lagstiftning är avfallshierarkin införd i miljöbalken (2 kap. 5 § och 15 kap. 10 §).

Ändringar i avfallslagstiftningen till följd av nya EU-direktiv

Sedan den tidigare avfallsplanen togs fram har nya EU-direktiv för avfall tillkommit. Det har resulterat i ändringar i den svenska avfallslagstiftningen från 1 augusti 2020. Viktiga ändringar är att bland annat att:

- Avfallstaxan kan användas för information till hushåll och verksamheter om avfallsförebyggande och för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall
- Uttrycket kommunalt avfall ersätter termen hushållsavfall
- Kommunen får ett större ansvar för hantering av bygg- och rivningsavfall från hushåll
- Krav att kommunerna ska erbjuda utsortering av matavfall

Krav på bostadsnära insamling av förpackningar

Enligt förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar ska minst förpackningsavfallet samlas in bostadsnära från minst 60 % av bostäderna från och med 1 januari 2021 för att sedan byggas ut till att omfatta alla bostäder år 2025. Det är producenterna som genom godkända insamlingsystem som har ansvar för detta.

Returpapper kommunalt ansvar

Regeringen har föreslagit att producentansvaret för returpapper ska upphävas. Förslaget remitteras under hösten 2020.¹ Förslaget innebär att kommunerna ska från den 1 januari 2022 tillhandahålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser för att samla in utsorterat returpapper. Kommunen ska se till att det returpapper som samlas in hanteras så att materialåtervinning främjas. Målet ska vara att minst 90 viktprocent av det returpapper som produceras ska materialåtervinnas.

Avfallsförbränningskatten

En skatt på förbränning av avfall infördes 1 april 2020. Skatten uppgår till 75 kr per ton under 2020. Skattenivån kommer att trappas upp stegvis, från 75 kr per ton avfall 2020, till 100 kr per ton avfall 2021 och till 125 kr per ton avfall 2022.

Mål, planer och strategier internationellt och nationellt

Det finns många olika mål, planer och strategier inom avfallsområdet eller som på olika sätt har koppling till avfall. Avfallsplanen har utgått bland annat från följande:

FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030

Den 25 september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en universell agenda som inrymmer 17 globala mål och 196 delmål för hållbar utveckling. Följande globala mål och delmål har varit viktiga utgångspunkter för avfallsplanen:

- 11. Hållbara städer och samhällen
 - 11.6 Minska städernas miljöpåverkan
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
 - 12.3 Halvera matsvinnet i världen
 - 12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall
 - 12.5 Minska mängden avfall markant
 - 12.7 Främja hållbara metoder för offentlig upphandling
 - 12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar
- 14. Hav och marina resurser
 - 14.1 Minska föroreningar i haven

EU:s paket för cirkulär ekonomi och EU:s plaststrategi

För att underlätta övergången till en mer cirkulär ekonomi har kommissionen tagit fram ett paket för cirkulär ekonomi, med reviderade avfallsdirektiv och en handlingsplan. Handlingsplanen innehåller åtgärder för att sluta kretsloppet och hanterar alla faser i en produkts livscykel. En särskild plaststrategi har tagits fram, bl.a. med mål om att till 2030 återvinna mer än hälften av plastavfallet och att åtgärder ska riktas mot engångsprodukter.

¹ <https://www.regeringen.se/remisser/2020/07/remiss-av-promemoria-kommunalt-ansvar-for-insamling-och-materialatervinning-av-returpapper/>

Nationell strategi för cirkulär ekonomi

Regeringen har beslutat om en nationell strategi för cirkulär ekonomi² som pekar ut riktningen och ambitionen för en långsiktig och hållbar omställning av samhället. Strategin pekar ut följande fyra fokusområden där insatser är nödvändiga.

1. Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign
2. Cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster
3. Cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp
4. Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.

Ex på några konkreta insatser som arbetet ska inriktas på:

- Göra det enkelt och lönsamt för näringsidkare och privatpersoner att dela, reparera och återanvända produkter.
- Bidra till resurseffektivitet, återvinning och cirkulära affärsmodeller genom offentlig upphandling.
- Utforma styrmedel som bidrar till ökat utbud och efterfrågan på cirkulära produkter, tjänster, återbruk och återvunna material.

Sveriges miljömål

De miljömål som berör avfallshantering är främst Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö och God bebyggd miljö. Målet God bebyggd miljö har den tydligaste kopplingen till avfall där hållbar avfallshantering är en av preciseringarna till målet. Det innebär bl.a. att infrastrukturen för avfallshantering ska integreras i stadsplaneringen och anpassas till människans behov.

Inom avfallsområdet finns följande nationella etappmål:

- **Ökad resurshushållning i byggsektorn**
Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast **år 2020**.
- **Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan**
Insatser ska vidtas så att senast **år 2020** sorteras minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara.
- **Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning**
Senast **2025** ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, **2030** till minst 60 viktprocent och **2035** ha ökat till minst 65 viktprocent.
- **Minskat matsvinn**
Det sammantagna livsmedelsavfallet ska minska med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till **2025**

Dessutom finns följande nationella etappmål om cirkulär ekonomi:

² Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige. Regeringskansliet juli 2020.

<https://www.regeringen.se/49f9ce/contentassets/619d1bb3588446deb6dac198f2fe4120/cirkular-ekonomi---strategi-for-omstallningen-av-sverige>

- **Öka andelen av livsmedelsproduktionen som når butik och konsument**
Ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument år **2025**.
- **Återanvändning av förpackningar**
Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år **2026** och med minst 30 procent från år 2022 till år **2030**.

Nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet

I den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet för 2018-2023 ”Att göra mer med mindre” konstateras att Sverige behöver öka takten i omställningen mot cirkulär ekonomi. Prioriterade områden att arbeta med är bygg- och rivningsavfall, matavfall, elektronikavfall, textilier, plast samt nedskräpning. I planen konstateras att avfallsmängderna fortsätter att öka och att dagens resursuttag inte är hållbart. 60 procent av världens ekosystem utnyttjas på ett icke hållbart sätt. Produktionen och konsumtionen behöver bli mer hållbar och materialåtervinningen behöver öka på ett säkert sätt.

Den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet 2018–2023 har reviderats under 2020 utifrån de nya kraven i avfallspaketet och de författningsändringar som gjorts för genomförandet av dessa.³

Regional plan

RUFS 2050 och Klimatfärdplan för Stockholmsregionen

Den regionala utvecklingsplanen för region Stockholm (RUFS 2050⁴) ger vägledning och långsiktigt inriktning. För avfall anges bland annat följande:

- I Stockholmsregionen behövs det fler anläggningar för rötning av matavfall, fler omlastnings- och sorteringsanläggningar, samt fler insamlingsplatser för återbruk av produkter.
- Prioritera, behåll och utveckla avfallsanläggningar som har en regional betydelse. Kovik pekas ut som en sådan anläggning.
- Beakta och planera för en cirkulär hantering av massor i tidiga planskeden och i byggprojekt som kommer att ge upphov till stora mängder schaktmassor.

Till RUFS 2050 finns vidare en Klimatfärdplan för Stockholmsregionen⁵. I denna finns ett mål för avfall om att hushållsavfallet ska ha minskat till högst 360 kg per person och år och minst 70 procent, inklusive matavfallet, ska materialåtervinnas till år 2050.

Planer, strategier och styrdokument i Nacka

Nedan anges några av de styrdokument i Nacka som planen utgått från och vad som där anges om avfall.

³ <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsplanen/>

⁴ RUFS 2050 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - Europas mest attraktiva storstadsregion. Region Stockholm. 2019.

⁵ Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen. Region Stockholm. 2019.

Kommunens arbete i enlighet med Agenda 2030

Agenda 2030 är en viktig utgångspunkt i kommunens strategiska arbete med att minska avfall och främja hållbar konsumtion. Genom att Nacka kommun arbetar med målen i Agenda 2030 bidrar kommunen till en långsiktig hållbar utveckling för de som bor och verkar i Nacka. Nackas arbete med Agenda 2030 behöver vara en del av den löpande ordinarie verksamheten som tar avstamp i kommunens nuvarande styrmodell. Det är viktigt att se hållbarhetsarbetet som en helhet. Därför bör varje nämnd och verksamhet i kommunen själva identifiera vilka prioriterade mål och områden som just de kan påverka mest och även följa upp dessa. Genom att agera lokalt tar kommunen ansvar för och bidrar till att förbättra förutsättningarna för global hållbar utveckling.

Miljöprogrammet 2016-2030

Programmet är baserat på sex miljömål med tillhörande indikatorer. För miljömålet giftfri miljö finns indikatorn mängd farligt avfall som slängs i soppåsen mätt i gram per hushåll och vecka och för begränsad klimatpåverkan finns indikatorn andelen av uppkommet matavfall till biologisk behandling.

Översiktsplanen

I Nackas översiktsplan från 2018 anges för avfall bland annat att det ska finnas möjlighet till utsortering av matavfall. Insamlingen av förpackningar, returpapper, grovavfall och farligt avfall ska utvecklas så att god tillgänglighet uppnås och så att de nationella och lokala målen uppfylls. I översiktsplanen finns inte tydligt utpekade behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall.

Strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen

Strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen från 2019 ska tillämpas av alla stadsbyggnadsprojekt och fastighetsprojekt som drivs i kommunens regi och ställer krav på att projekten ska följa sex strategiska inriktningar. En av inriktningarna är avfall och anger att den byggda miljön ska utformas så att den möjliggör en modern och miljövänlig avfallshantering. Förutsättningarna för gemensamma system eller utrymmen ska undersökas och fler hushåll ska ansluta sig till matavfallsinsamling.